

ЮРИДИЧНЕ ВТРУЧАННЯ НА КОРИСТЬ ПОСТРАЖДАЛОЇ ДИТИНИ

Інформація для професіоналів

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIĘ

Ioeland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

Співфінансування

Save the
Children

Авторки:

Пауліна Масловська,
Юстина Подлевська

Редагування та коректура:

Агнешка Ковальчик

Графічний дизайн:

Норберт Гжелка

Матеріал створено в рамках проєкту «Правосуддя, дружнє до дитини», що реалізується за рахунок гранту програми «Активні громадяни – Національний фонд», що фінансується Ісландією, Ліхтенштейном та Норвегією в рамках фондів ЄЕП.

ЗМІСТ

	Вступ	4
<hr/>		
01	Кривдження дітей	6
<hr/>		
02	Втручання як процес, що веде до змін	8
<hr/>		
03	Шляхи юридичного втручання	12
	Кримінальний шлях	13
	Цивільний / Сімейний шлях	20
	Відкриття процедури Блакитної карти	22
<hr/>		
04	Правова основа втручання	24
<hr/>		
05	Пам'ятайте!	26
<hr/>		
	Зразок заяви про ознайомлення зі становищем сім'ї дитини	28
<hr/>		
	Зразок заяви про підозру у вчиненні злочину	30
<hr/>		

ВСТУП

Захист дітей від кривдження є головним і найважливішим обов'язком усіх, хто працює з дітьми та молоддю. Цей обов'язок можна виконати, лише якщо вони знають, як розпізнати, коли дитина зазнає кривдження, і що з цим робити.

Виявити кривдження дітей та втрутитися в таку ситуацію важко не лише для постраждалої особи, а й для тих, хто повідомляє про це. Пам'ятаймо, однак, що бездіяльність може призвести до того, що дитина опиниться в небезпечній ситуації, буде наражена на довгострокове психічне та фізичне кривдження та це негативно вплине на її добробут та функціонування в майбутньому.

Закон пропонує нам різні варіанти дій (шляхи втручання) у ситуації кривдження дітей. Мета цього довідника – надати знання про те, як здійснювати юридичне втручання відповідно до найкращих інтересів і потреб дитини та які інструменти ми маємо в своєму розпорядженні. Авторки посібника використали професійний досвід фахівців, які щоденно мають справу з такими ситуаціями, щоб допомогти всім, хто хоче мудро та ефективно реагувати на кривдження дітей.

Втручання – це не просто зміни. Це процес, який іноді займає тривалий час і викликає знеохочення та розчарування людей, які беруть участь у ньому, в тому числі професіоналів, які здійснюють втручання. Ми очікуємо негайних позитивних результатів, але так не стається. Щоб зменшити рівень розчарування, важливо знати, що станеться після юридичного втручання, як працюють різні органи, яку роль ми будемо відігравати та якою мірою ми можемо брати участь у провадженні. Цими знаннями ми зможемо поділитися з вихованцями та використати їх самі, плануючи довготривалий процес допомоги дитині.

Сподіваємося, що наша публікація виявиться практичним, ефективним і помічним джерелом інформації.

Вона призначена для професіоналів, робота яких пов'язана з контактом з дітьми, а також для співробітників та волонтерів організацій, що надають послуги, пов'язані з дітьми.

01

КРИВДЖЕННЯ ДІТЕЙ

Всесвітня організація охорони здоров'я визначає кривдження як будь-яку навмисну чи ненавмисну дію чи бездіяльність особи, установи чи суспільства в цілому, а також будь-який результат такої дії чи бездіяльності, що порушує рівні права та свободи дітей та/або перешкоджає їхньому оптимальному розвитку.

**Є чотири основні форми кривдження.
Варто знати їх визначення.**

- 1 Фізичне насильство** над дитиною – це насильство, в результаті якого дитині завдають фізичної шкоди або погрожують потенційною фізичною шкодою. Це кривдження виникає внаслідок дій чи бездіяльності з боку батьків або іншої особи, відповідальної за дитину, або з боку особи, якій дитина довіряє або яка має владу над нею. Фізичне насильство над дитиною може бути повторюваним або одноразовим. Це биття, смикання, штовхання, кидання речами. Його помітні симптоми включають відбитки пальців і предметів на тілі дитини, круглі опіки, спіральні переломи, рукавичкові/шкарпеткові опіки, синці в незвичайних місцях на тілі дитини, синці навколо очей.

2 Психологічне насильство над дитиною – це хронічна, нефізична, шкідлива взаємодія між дитиною та опікуном, яка включає як дії, так і бездіяльність. Воно включає, серед іншого: емоційну недоступність, емоційне нехтування, стосунки з дитиною, побудовані на ворожості, звинуваченнях, приниженні, відштовхуванню, невідповідні розвитку або непослідовні взаємодії з дитиною, несприйняття або невизнання індивідуальності дитини та психологічних кордонів між батьками і дитиною.

3 Сексуальне насильство над дитиною – це втягнення дитини в сексуальні дії, які вона не здатна повністю зрозуміти та на які не може дати свідому згоду, та/або для яких вона є недостатньо зрілою за рівнем розвитку, щоб дати згоду юридично обґрунтованим способом, та/або які несумісні з правовими чи моральними нормами даного суспільства. Ми маємо справу з сексуальним насильством, коли така діяльність відбувається між дитиною та дорослим або дитиною та іншою дитиною, якщо ці люди через свій вік або рівень розвитку залишаються у відносинах опіки, залежності та влади.

4 Зanedbanня дитини – це постійне чи одноразове незадоволення її основних фізичних і психічних потреб та/або недотримання її основних прав, що спричиняє порушення її здоров'я та/або труднощі в її розвитку. Zanedbanня має місце у відносинах між дитиною та особою, на яку покладається догляд, виховання, турбота та захист дитини.

02

ВТРУЧАННЯ ЯК ПРОЦЕС, ЩО ВЕДЕ ДО ЗМІН

Батьки та опікуни несуть основну відповідальність за добробут та захист своїх дітей. Однак іноді їм може знадобитися підтримка та допомога у виконанні батьківських обов'язків з боку установ чи організацій. Багато дітей можна захистити від кривдження та задоволення їхніх нереалізованих потреб завдяки соціальній, медичній та освітній підтримці.

У деяких випадках потрібна не лише допомога, але й юридична реакція, щоб зупинити насильство та захистити дітей від подальшої шкоди. Тоді люди, які працюють з дітьми, стикаються з необхідністю вдатися до юридичного втручання на користь постраждалої дитини.

Втручання – це процес, який має привести до зміни ситуації дитини.

У такій особливій сфері, як робота з дітьми, закон пропонує різні інструменти (шляхи втручання), залежно від того, з яким типом насильства ми маємо справу.

Коли нам стає відомо про будь-яку форму кривдження дітей, ми беремо на себе певну відповідальність за ситуацію, добробут та безпеку дитини. **Коли ми зустрічаємося з таким викликом, ми маємо одну головну мету – зупинити кривдження.**

Ми можемо досягти цієї мети різними способами, не кожен випадок кривдження потребує судового позову. Проте втручання завжди пов'язане з реакцією, яка буде нашою – професіонала, що працює з дитиною – дією.

Без реакції/дій ми не зупинимо насильство і ситуація дитини не покращиться.

Що таке юридичне втручання на користь постраждалої дитини?

Юридичне втручання – це повідомлення органів влади про кривдження дитини. Воно передбачає вжиття дій відповідно до найкращих інтересів дитини та співпрацю служб, залучених до захисту постраждалої дитини. Основною метою юридичного втручання є припинення кривдження та забезпечення безпеки дитини шляхом швидкого та ефективного реагування. Положення закону пропонують лише рамкові схеми процедур втручання – а ситуація кожної дитини є різна. Здійснюючи втручання, ми повинні враховувати індивідуальні обставини кожного випадку та необхідність адаптації до його специфіки.

Юридичне втручання може бути реалізовано трьома шляхами: кримінальним, цивільним та через процедуру «блакитної карти».

Хто я є в процесі і що я можу зробити?

Втручання – це процес, який веде до змін. Завдяки нашій професійній ролі ми можемо з різною інтенсивністю супроводжувати дитину в процесі припинення насильства та зміни її ситуації. Наш внесок може бути різним, але, втручаючись, ми завжди беремо участь у змінах. Тому, плануючи втручання, варто враховувати те, яку участь ми в ньому беремо? Що ми можемо зробити для дитини? Яку діяльність дозволяє нам виконувати наша професійна роль? Наскільки ми близькі до дитини? Яку інформацію ми маємо про дитину? Який вплив ми маємо на її ситуацію?

Відправною точкою для будь-якого ефективного втручання повинна бути достовірна діагностика ситуації, що полягає в отриманні найбільш повних відповідей на наступні питання:

хто кривдить дитину?	що сталося?	чому це мене турбує?
які є форми кривдження?	де і коли відбувається кривдження?	скільки часу триває кривдження?
як часто відбувається кривдження?	наскільки інтенсивне кривдження?	як кривдження впливає на дитину?
що я знаю про дитину – які потреби має дитина?	як дитина справляється зі кривдження?	хтось ще знає про кривдження?
чи вже були проби допомоги цій дитині? Які? Які результати вони дали?	чи є дорослий, який підтримує дитину в сімейному оточенні?	як я можу допомогти цій дитині?
хто ще може допомогти дитині – які установи я можу залучити?		

Відповіді на ці запитання дозволяють перейти до наступного етапу планування втручання, тобто до постановки його цілей. Визначаючи цілі втручання, варто відповісти на такі запитання:

яких змін я очікую від втручання?	чи реальна ця зміна?	що має статися для досягнення мети?
-----------------------------------	----------------------	-------------------------------------

На кожному етапі аналізу ситуації необхідно перевіряти безпеку дитини. Якщо в будь-який момент часу життя або здоров'ю дитини загрожує безпосередня загроза, наші дії повинні зосередитися на безпосередньому захисті дитини та передбачати дії, спрямовані на негайне вилучення дитини з сім'ї.

Бар'єри у здійсненні втручання

У нашій роботі будуть різні типи труднощів, пов'язаних з втручанням:

відсутність впевненості у своїх підозрах	страх перед реакцією батьків	відсутність впевненості в ефективності втручання
страх додаткової участі в судових процедурах	організаційні труднощі всередині організації	відсутність часу
побоювання, що в результаті втручання дитина потрапить до дитячого будинку	страх розправи з боку особи, яка кривдить дитину	відсутність знань про те, як виконувати втручання
страх зробити помилку	відсутність підтримки в організації у проведенні втручання,	попередній досвід неефективного або малоефективного втручання
бажання переконатися, що інформація, яку надала дитина, є правдивою	сильне перевантаженим типом інформації, яку надала дитина, або її очікуваннями	

Ці страхи, усі або деякі, будуть присутні під час кожного втручання, важливо знати про них і аналізувати, з чого вони виникають і наскільки вони виправдані в даній ситуації.

Пам'ятайте, що єдиний спосіб зупинити насильство – це діяти/реагувати. Не вживаючи заходів, неможливо змінити ситуацію дитини. Навіть якщо є певні ризики, пов'язані з втручанням, їх необхідно прийняти.

03

ШЛЯХИ ЮРИДИЧНОГО ВТРУЧАННЯ

Закон дозволяє нам використовувати три шляхи втручання, залежно від правового статусу кривдження, яке зазнає дитина.

Кривдження дитини може мати різний правовий статус залежно від форми:

Злочин проти дитини

Загроза добробуту дитини

Насильство в родині

Правовий статус форми насильства визначатиме шлях (тип) втручання, яке ми можемо використати.

	Цивільне втручання	Кримінальне втручання	Блакитна карта
Передумови	загроза добробуту дитини	підозра у скоєнні злочину	домашнє насильство
Компетентний орган/суб'єкт	суд у справах сім'ї та опіки	поліція/прокуратура → кримінальний суд	інтердисциплінарна група
Чинні нормативні акти	сімейний кодекс цивільний процесуальний кодекс	кримінальний кодекс, кримінально- процесуальний кодекс	Закон про протидію домашньому насильству
Форма втручання	заява про ознайомлення із становищем сім'ї	заява про підозру в скоєнні злочину	заповнення форми НК-А

Кримінальний шлях

Кримінальне втручання має здійснюватися у разі підозри у вчиненні злочину на шкоду дитині. Злочини, вчинені на шкоду неповнолітнім, – це така поведінка кривдника, яка безпосередньо порушує або загрожує правовим інтересам конкретної дитини (особи, якій не випнилося 18 років).

Практика організацій та установ, які займаються захистом дітей, найчастіше показує, що в контексті злочинів на шкоду неповнолітнім мають місце такі злочини:

- проти сексуальної свободи та порядності: зґвалтування, сексуальне насильство, показ порнографії, примусова проституція,
- проти сім'ї та піклування: жорстоке поводження, залишення, викрадення,
- проти свободи: карана погроза, переслідування, порушення статевої близькості,
- проти життя та здоров'я: тяжке ушкодження здоров'я, побиття,
- злочини проти честі та тілесної недоторканності: наруга, наклеп.

Повідомити про підозру в злочині можна двома способами:

1

особисто, повідомивши про такий факт до відділу поліції (прокуратури) за місцем вчинення злочину; на підставі складеної усно заяви складається протокол, а сторона, що подає заяву, має отримати підтвердження отримання заяви

2

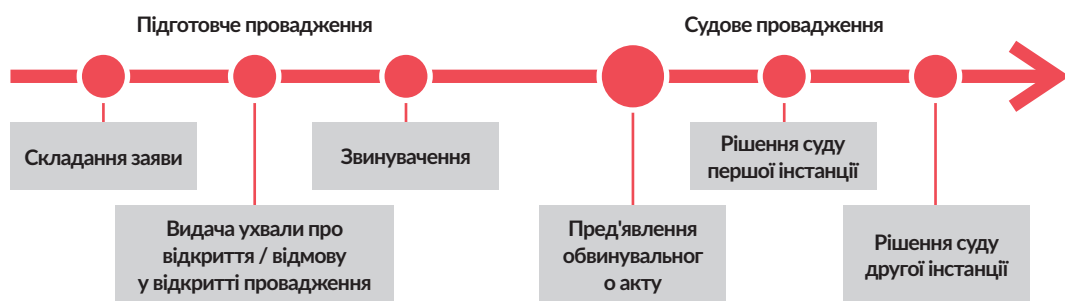
письмово, шляхом направлення відповідного листа до відповідного підрозділу поліції чи прокуратури за місцем вчинення злочину

Роль органів, що ведуть кримінальне провадження полягає у забезпеченні слідів злочину та збиранні доказів. Поліція (прокуратура) відповідає за забезпечення всіх слідів і доказів злочину. Органи влади можуть допитувати потерпілих і свідків, проводити огляди, вилучати речові докази, консультуватися в експертів. Це перший етап кримінального процесу – так зване підготовче провадження. Цей етап закінчується ухвалою про закінчення підготовчого провадження

та направлення обвинувального акту до суду. Після складання обвинувального акту справа надходить до суду (кримінального відділу), де відбувається другий етап процесу, т.зв. судове провадження.

Етапи кримінального провадження

Ми представляємо окремі етапи на шкалі часу.

Подання заяви

Кримінальне провадження розпочинається з подання заяви про підозру у вчиненні злочину, тобто надання правоохоронним органам інформації, яка дозволяє розслідувати справу. Подання заяви здійснюється безкоштовно. Складаючи заяву (усно чи письмово), варто надати всю інформацію та докази (записки, фотографії, малюнки), якими ми володіємо. Це збільшує шанси на судовий процес. Підготовче провадження здійснює підрозділ прокуратури (поліції), на території якого вчинено злочин. У ситуації, коли ми не знаємо, де скоєно злочин, заяву можна подати в будь-який відділ поліції чи прокуратури. **Органи влади не можуть відмовитися прийняти заяву про підозру в скоєнні злочину.**

Винесення ухвали про відкриття/відмову у відкритті провадження

Після складання заяви орган, який веде провадження, проводить т. зв попередню оцінку діяннн, описаного в заяві, з точки зору перешкод, які перешкоджають провадженню (наприклад, строк давності, смерть обвинуваченого, незначна суспільна шкідливість діяннн, відсутність даних, достатніх для обґрунтування підозри у вчиненні злочину). Може виявитися, що подана заява не містить достатньої інформації, необхідної для прийняття рішення про відкриття провадження. За наявності обґрунтованої підозри у скоєнні злочину правоохоронний орган виносить ухвалу про відкриття провадження. Перед видачею ухвали компетентні органи можуть провести перевірку, наприклад, допитати сторону, яка подає заяву.

Звинувачення

На кожній стадії підготовчого провадження поліція/прокуратура може збирати докази, тобто опитувати свідків, вимагати документи, проводити перевірки, забезпечувати речові докази. Якщо зібрані під час провадження докази достатньо обґрунтовують підозру у вчиненні діяннн конкретною особою, складається постанова про пред'явлення обвинувачення, про неї невідкладно повідомляють підозрюваного та запроваджують його на допит. В постанові про пред'явлення обвинувачення зазначаються час, місце та обставини вчинення правопорушення. **З моменту пред'явлення обвинувачення до підозрюваного можуть бути застосовані запобіжні заходи, наприклад, поліцейський нагляд, поєднаний із заборонаю контактувати з потерпілим, підпискою про невиїзд, наказ виїхати зі спільного з потерпілим приміщення.**

Винесення обвинувального акту

Обвинувальний акт виноситься прокурором і надсилається до суду разом з матеріалами провадження. Виносячи обвинувальний акт, прокурор зазначає, що він зібрав достатньо доказів, які підтверджують наявність злочину, і просить суд постановити постанову про винуватість і міру покарання або міру стягнення: заборону займатися діяльністю, пов'язаною з вихованням, лікуванням, освітою та піклуванням про дітей, заборона перебувати в певних середовищах, місцях, контактувати та наближатися до дитини, якій обвинувачений заподіяв шкоду.

Рішення суду першої інстанції

Основним обов'язком суду є встановлення обставин справи, яке здійснюється шляхом слухання, де з одного боку обвинувачення, а з другого – підсудний, який може мати адвоката, наводять аргументи за або проти засудження. Суд повинен безпосередньо перевірити будь-які докази, зібрані на досудовій стадії прокуратурою чи поліцією. Це означає, що якщо хтось давав свідчення на етапі підготовчого провадження, його знову викликають на допит до суду. Суд закінчується винесенням вироку. Це означає, що тільки кримінальний суд визначає, вчинив хтось злочин чи ні. Подання заяви не означає, що особа, яка подала заяву, вказує злочинця, це лише інформація про можливий злочин та дії на користь дитини. Вся відповідальність за роз'яснення справи та засудження справи лежить на державних органах.

Рішення суду другої інстанції

У кримінальному провадженні передбачено правові заходи, які дозволяють спробувати змінити прийняте в процесі рішення. Будь-яка сторона, незадоволена рішенням, може подати апеляцію. Після подання апеляційної скарги вирок переглядається судом другої інстанції.

Правила оформлення заяви про підозру в скоєнні злочину

Заява про підозру в скоєнні злочину повинна містити:

- зазначення особи/установи, що повідомляє, разом із адресою для листування та номером телефону,
- зазначення постраждалої особи,
- по можливості із зазначенням часу та місця вчинення дії,
- максимально точний і стислий опис події,
- вказання можливих свідків,
- інформацію про наявні у вас докази, зокрема, коли існує ризик їх втрати або знищення,
- за можливості – встановлення особи, яка вчинила злочин, або особи, яка підозрюється у його вчиненні,
- лист має бути датований та підписаний особою, уповноваженою представляти організацію/установу/заклад.

Важливо надати дані, в тому числі адресу, організації/установи/закладу, що подає заяву, а не приватні.

Вказання підозрюваної особи не є порушенням закону: наклепом, образою чи порушенням особистих прав. Повідомляючи про підозру в скоєнні злочину на шкоду дитині, ми діємо на підставі чинних норм, які зобов'язують здійснити втручання, і за це немає юридичної відповідальності.

Ознайомитися із зразком заяви про підозру у вчиненні злочину.

Повноваження сторони, що подає заяву, у кримінальному провадженні

Якщо установа чи організація повідомила про злочин, вона має певні повноваження у провадженні, яке буде вестися.

1

Право на отримання інформації про відкриття або відмову у відкритті провадження.

Поліція (прокуратура), після того, як отримала заяву про злочин, має винести постанову про відкриття або відмову в відкритті розслідування.

2

Можливість подати скаргу на бездіяльність органів.

Якщо особа або установа, яка подала заяву про злочин, протягом 6 тижнів не буде повідомлена про відкриття або відмову у відкритті розслідування, вона може подати скаргу вищестоящому прокурору або органу, що здійснює нагляд за органом, до якого надійшла заява.

3

Можливість подати скаргу на ухвалу про відмову у відкритті провадження.

Ухвала про відмову у відкритті провадження може бути оскаржена. Це означає, що сторона, яка подала заяву, має право оскаржити рішення правоохоронних органів у разі відмови у відкритті провадження. Скарга подається до суду через прокуратуру. Перш ніж подавати скаргу, варто скористатися юридичною консультацією, наприклад, зателефонувавши за номером 800100100 – номер телефону для батьків та вчителів щодо безпеки дітей.

Права та обов'язки свідка

Швидше за все станеться так, що після втручання вас викличуть на допит як свідка. Свідком є особа, яка володіє відомостями, що можуть мати значення для вирішення справи, яку викликав орган для складання доказів з її показань. Для більшості людей допит є новим і напруженим досвідом.

Якщо вас викликають як свідка, ви зобов'язані з'явитися та дати свідчення. З повістки ви дізнаєтеся, куди і коли вам прийти.

Представники деяких професій зобов'язані зберігати професійну таємницю (наприклад, психолог, медсестра). Якщо ви зобов'язані зберігати професійну таємницю, не забудьте попросити про звільнення від професійної таємниці, перш ніж давати свідчення. На досудовому етапі це робить прокурор у письмовій ухвалі, яку ви маєте право отримати до дачі свідчень, а на судовому – суд.

Перед початком допиту вам роз'яснять про кримінальну відповідальність за неправдиві показання або приховування правди. У підготовчому провадженні Ви підтверджуєте цей факт, підписуючи відповідну заяву.

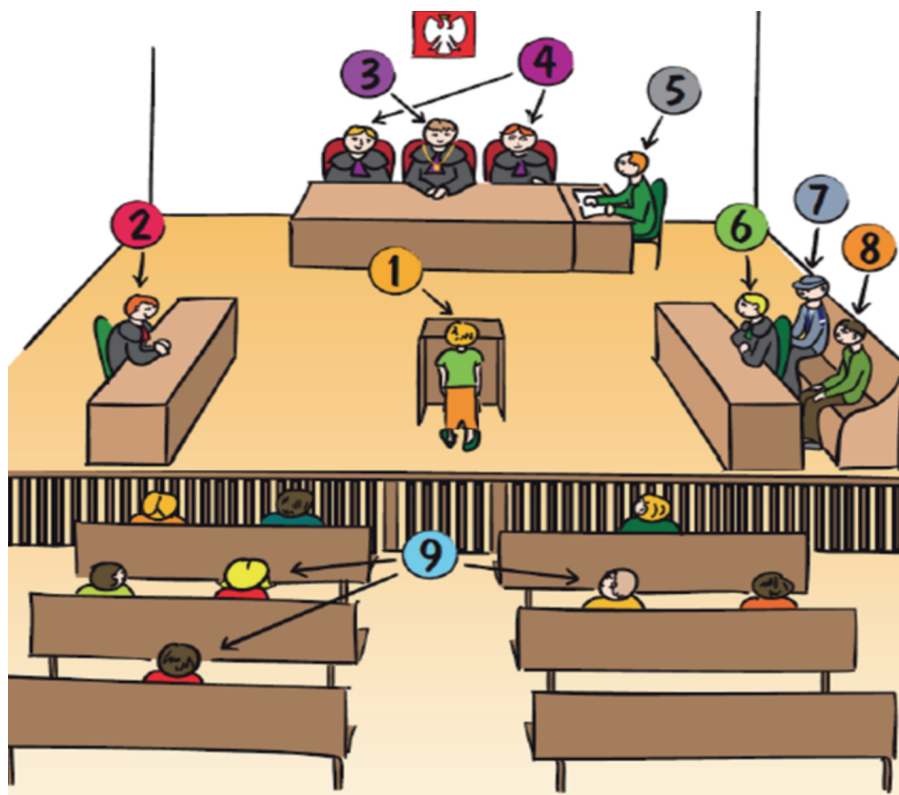
Під час судового розгляду ви зобов'язані скласти присягу перед дачею свідчень, якщо тільки суд не вирішить, що ви не повинні цього робити, і сторони погодяться.

Якщо вас викликали як свідка, але ви не можете з'явитися через хворобу чи іншу непереборну перешкоду, не забудьте виправдати свою відсутність. Зробити це можна телефоном, факсом, електронною поштою або письмово. Важливо, щоб ця інформація надійшла до суду до засідання, на яке вас викликали.

За Вашою заявою, поданою в усній формі до протоколу або письмово (протягом 3 днів з моменту завершення заходів за Вашою участю), Ви маєте право на відшкодування витрат на явку за викликом.

З ким ви зустрінетеся в залі суду?

Кожна зала судових засідань розташована за однаковою схемою. Особи, які беруть участь у засіданні, займають свої місця за суворо визначеними правилами. Пам'ятайте, що як особа, яка подала заяву, ви виступаєте як свідок.

1. свідок	2. прокурор	3. суддя	4. суддя/
присяжний	5. секретар
судового засідання
6. захисник
обвинуваченого	7. поліцейський	8. обвинувачений	9. глядачі	

Цивільний / Сімейний шлях

До досягнення повноліття дитина залишається під опікою батьків. Батьківські права – це сукупність обов'язків і прав батьків щодо дитини. Їхня мета – забезпечити дитині належний догляд та захистити її інтереси.

Батьківські права включають:

- 1**
опіка над дитиною
(виховання, керування),
- 2**
представництво дитини,
- 3**
управління майном дитини.

Батьки зобов'язані здійснювати батьківські обов'язки з повагою до дитини та її прав. У ситуації, коли батьки неналежним чином виконують свої обов'язки по догляду та вихованню і добробут дитини знаходиться під загрозою, сімейний суд обов'язково виносить відповідні постанови для захисту дитини. Для того, щоб суд діяв, має бути розпочато цивільне/сімейне втручання.

Заява про ознайомлення зі становищем сім'ї дитини повинна бути складена в письмовій формі та направлена до суду за місцем проживання дитини.

За результатами перевірки суд може зобов'язати судового куратора провести оцінку за місцем проживання дитини.

Судовий куратор, який проводить оцінку, на вимогу суду може звернутися до установ, які мають контакт з дитиною, та отримати інформацію про неї. Зібрану інформацію судовий куратор розміщує в протоколі оцінки, який надсилає до суду. Завдяки цьому суд може ширше і детальніше ознайомитись із становищем дитини і, як наслідок, винести ухвали на захист інтересів дитини та задоволення її потреб.

Якщо добробут дитини знаходиться під загрозою, суд з питань опіки та піклування може видати відповідні ухвали: зобов'язати батьків співпрацювати з сімейним асистентом, направити батьків на семінари з навичок виховання, направити неповнолітнього до закладу денного догляду, направити батьків до установи або фахівця, який займається сімейною терапією чи консультуванням, встановити нагляд судового куратора, розпорядитися про розміщення неповнолітнього в закладі опіки та лікування, в закладі догляду та опіки або в закладі медичної реабілітації.

Правила складання заяви про ознайомлення зі становищем сім'ї дитини

Заява про ознайомлення зі становищем дитини повинна містити:

- вказання особи/установи, яка повідомляє про загрозу добробуту дитини, разом із адресою для листування та номером телефону,
- вказання даних дитини та її батьків та адреси їх проживання,
- максимально точний опис ситуацій, яка загрожує добробуту дитини,
- вказання можливих свідків,
- дата та підпис особи, яка подає заяву.

Часто, обираючи такий вид втручання, ми виступаємо в ролі установи, яка діє на благо сім'ї, підтримує цю сім'ю або діє на благо дитини. Зазвичай втручання в сімейний суд здійснюється, коли у нас закінчуються засоби співпраці з сім'єю або батьки не вживають заходів щодо дитини відповідно до рекомендацій і вказівок. Тоді ми звертаємося до зовнішньої мотивації/тиску на батьків, тобто до зобов'язання батьків до певних дій через суд. У контексті заходів, які може застосувати суд, надзвичайно важливо вказати, які дії ми вжили, оцінити їх ефективність та запропонувати, які ще дії слід вжити. Для сімейного суду професіонали є джерелом надійних знань про сім'ю та дитину, важливо, щоб вони ділилися цими знаннями з судом у процесі втручання.

Ознайомитися зі зразком заяви про ознайомлення зі становищем сім'ї дитини.

Відкриття процедури Блакитної карти

У разі обґрунтованої підозри, що домашнє насильство стосується дитини, необхідно розпочати процедуру Блакитної карти. Процедура БК починається із заповнення визначеними законодавством службами форми НК-А. Цю форму можуть заповнити: поліцейський, працівник організаційного підрозділу Центру соціального захисту, працівник охорони здоров'я, працівник освіти та член комісії гміни з вирішення проблем з алкоголем. Якщо ви є представником іншої професії, ви не можете самостійно ініціювати процедуру Блакитної карти. Однак це не означає, що використання цієї процедури недоступне для вас, навпаки. Якщо ви підозрюєте домашнє насильство над дитиною, ви можете звернутися до центру соціального захисту та вимагати розслідування ситуації дитини. Після отримання такого повідомлення представник ЦСЗ зможе провести оцінку та заповнити форму НК-А.

Процедура Блакитної карти така:

04

ПРАВОВА ОСНОВА ВТРУЧАННЯ

Усі спеціалісти, які працюють з дитиною, повинні усвідомлювати, що вчинення дій на користь дитини у вигляді юридичного втручання є правомірною, легітимною та законною дією.

Кримінальне втручання – громадський обов'язок

Громадський обов'язок (закріплений у статті 304 Кримінально-процесуального кодексу) покладається на кожного громадянина, це морально-етичний обов'язок. Порушення цього положення не підпадає під кримінальну відповідальність. Кожен, хто дізнається про злочин, має громадський обов'язок повідомити прокуратуру чи поліцію. Звинувачення шляхом публічного обвинувачення (*ex officio*) означає, що органи влади мають повноваження порушувати справу незалежно від волі потерпілої сторони.

Кримінальне втручання – юридичний обов'язок

Винятком із принципу громадського обов'язку є юридичний обов'язок повідомляти про вчинення забороненого діяння орган, який здійснює кримінальне переслідування. Це було врегульовано у ст. 240 КК.

У разі юридичного обов'язку неповідомлення відповідних органів про вчинений злочин набуває складу злочину. Кримінальну відповідальність нестиме не лише особа, яка вчинила діяння, а й особа, яка знала про це та не повідомила компетентні органи.

Юридичним обов'язком є повідомляти про наступні злочини:

1

заподіяння тяжких тілесних ушкоджень (ст. 156 КК)

2

зґвалтування: колективне, осіб віком до 15 років, інцестуальне, з особливою жорстокістю (ст. 197 §2, 4 КК)

3

використовуючи безпорадність або неосудність (ст. 198 КК)

4

сексуальна експлуатація неповнолітнього, молодшого 15 років (ст. 200 КК)

Цивільне/сімейне втручання

Підставою для цивільного втручання є ст. 572 КПК. Кожен, кому стало відомо про загрозу добробуту дитини, зобов'язаний повідомити суд з питань опіки та піклування.

Втручання згідно Закону про протидію насильству в сім'ї

Відповідно до ст. 12 Закону «Про протидію насильству в сім'ї» особи, які у зв'язку з виконанням службових або професійних обов'язків підозрюють вчинення злочину із застосуванням насильства в сім'ї, мають негайно повідомити про це поліцію або прокуратуру.

05

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

Головною метою втручання є припинення кривдження та забезпечення безпеки дитини шляхом швидкого та ефективного реагування. Закон передбачає рамки для процедур втручання, але кожна ситуація є різною. Здійснюючи втручання, слід брати до уваги унікальність кожного випадку та необхідність адаптації до його специфіки.

У вашій роботі можуть виникати різні види труднощів, пов'язаних з втручанням. Пам'ятайте, що ви можете обговорити справу з колегами, скористатися супервізією або юридичною порадою. У Фонді «Даємо дітям силу» ми працюємо з проблемою кривдження дітей, використовуючи міждисциплінарний метод. У наших центрах допомоги дітям ми пропонуємо безкоштовну допомогу дитині, яка постраждала від злочину, та її родині: терапевтичну, юридичну, соціальну, медичну та психіатричну. Діючи для дитини, ми діємо разом; обговорюючи кожен випадок та адаптуючи пропозиції допомоги до ситуації та потреб дитини. Це найкраща форма роботи з проблемою кривдження дітей, як для наших неповнолітніх бенефіціарів, так і для нас, спеціалістів.

Ми заохочуємо вас працювати таким чином, особливо під час втручання та звертатися до наших відділень Центру допомоги дітям

www.centrapomocydzieciom.fdds.pl

Інформацію про правовий захист дитини можна знайти на сайті

www.wspd.fdds.pl

Якщо вам потрібні консультації щодо втручання, ви можете скористатися консультаціями електронної пошти FDDS opiekun@fdds.pl або юридичними консультаціями по телефону **800 100 100**.

Детальну інформацію про консультації
можна знайти на сайті

www.800100100.pl

Якщо ви хочете розширити свої знання про проблему кривдження дітей, відвідайте нашу освітню платформу <https://edukacja.fdds.pl/>.

Там ви знайдете не лише фактичну інформацію, а й навчальні матеріали, сценарії майстер-класів та навчальну пропозицію щодо захисту дітей.

Зразок заяви про ознайомлення зі становищем дитини / родини

Варшава,
(дата)

Вих. №

Районний суд

.....

Відділ у справах сім'ї та неповнолітніх¹

Заявник: Прізвище та ім'я або назва установи,
яку представляє:
поштова адреса:

Учасники провадження:
(імена та прізвища батьків)

вул.
.....
(адреса проживання)

батьки неповнолітнього/ої:
(ім'я та прізвище дитини, дата народження)

Заява про ознайомлення зі становищем дитини

Прошу ознайомитися зі становищем неповнолітнього / ої

.....

(ім'я та прізвище дитини, дата народження²)

та прийняти відповідні рішення про опіку і піклування.

¹ Заява подається до суду за місцем проживання дитини, а не за місцем прописки.

² Завжди вказуйте ім'я та прізвище і адресу дитини. Тільки в цьому випадку суд може ефективно допомогти, напр. шляхом направлення куратора до родини для розмови.

Обґрунтування

Опис ситуації зарози добробуту дитини

Беручи до уваги наведені вище факти, можна припустити, що добробут неповнолітнього / ої знаходиться під загрозою, а батьки не належним чином здійснюють батьківські повноваження. Тому заява про ознайомлення з сімейним становищем неповнолітнього / ої та можливу підтримку батьків є обґрунтованим.

Працівник, який проводить терапію неповнолітнього / ої –

.....
(прізвище, ім'я, службовий телефон, адреса закладу)

Усю кореспонденцію у справі просимо надсилати на поштову адресу для листування з посиланням на вихідний номер документу.

.....
підпис працівника

.....
*підпис спеціаліста з допомоги дітям,
які постраждали/координатора*

Додатки:

1. Рішення правління про право представництва
2. Можливі інші документи
3. Копія листа

Зразок заяви про підозру у вчиненні злочину

Варшава,
(дата)

Районна прокуратура¹ у
Вих. №

Заявник: Прізвище та ім'я або назва установи,
яку представляє:
поштова адреса:

Заява про підозру у вчиненні злочину

Повідомляю про підозру у вчиненні злочину сексуального розбещення над
неповнолітнім / ьою

.....
(прізвище та ім'я, дата народження)

.....
(прізвище та ім'я ймовірного злочинця)

Обґрунтування

Під час виконання
(прізвище та ім'я працівника) службових обов'язків – проведення терапії неповно-
літнього/ьої (прізвище та
ім'я), дитина виявила тривожний зміст щодо стосунків з батьком і сексуальної
поведінки її батька по відношенню до неї².

-
- ¹ Заяву слід подати до районної прокуратури за місцем вчинення злочину.
 - ² Опис ситуації, що мала місце. Заповнюється відповідно до того, що сталося (важливо позначити, наприклад, коли і де відбулася подія, хто міг бачити/знати про це, хто міг скоїти злочин).

Подальший опис підозри у вчиненні злочину

раховуючи зазначену вище інформацію, а також добробут та безпеку неповнолітнього / ьої, прошу відкрити провадження у цій справі.

Терапевтом, який проводить терапію для неповнолітнього / ьої є

.....
(прізвище та ім'я, робочий телефон, адреса закладу)

У разі необхідності допиту психолога прошу попередньо звільнити його від професійної таємниці³.

Усю кореспонденцію у справі просимо надсилати на поштову адресу для листування з посиланням на вихідний номер листа.

.....
підпис працівника

.....
*підпис спеціаліста з допомоги дітям,
які постраждали/координатора*

Додатки:

1. Рішення правління про право представництва
2. Можливі інші документи

³ Не всі клінічні працівники зобов'язані зберігати професійну таємницю, проконсультуйтеся з цього приводу в юридичному відділі.

Фонд Даємо Дітям Силу

вул. Walecznych 59

03-926 Варшава

Телефон: (22) 616 02 68

fdds@fdds.pl

www.fdds.pl

www.wspd.fdds.pl

KRS 0000 20 44 26